

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αισθάνομαι ιδιαίτερα ευγνώμων στους επιμελητές μου, τον Μάρτιν Φλέτσερ από την Headline και την Κέιτλιν Αλεξάντερ από την Bantam Bell· στον λογοτεχνικό μου πράκτορα Λουίτζι Μπονόμι από την LBA· στους Γκάια Μπανκς, Άλισον Μπονόμι, Ντάρα Ντίρινγκ, Σάρα Ντάγκλας, Σαμ Ιντενμπόρου, Μαίρη Εσντέιλ, Χάριετ Ίβανς, Κριστίν Φάσλερ, Έμιλι Φέρνις, Τέσα Γκίρβαν, Ντέιβιντ Γκρόγκαν, Τζένι Κάρα, Σελίν Κέλι, Νίκι Κένεντι, Κερ Μάκρα, Άλισον Μασκιοβέτσιο, Τόνι ΜακΓκράθ, Τζέιν Μόρπεθ, Πίτερ Νιούσομ, Αμάντα Πρέστον, Τζέιν Ρόμπσον, Τζέιν Σέλεϊ, Ρεμπέκα Σαπίρο, Τζο Στάνσαλ, Νίτα Τάουμπλιμπ, Άτζα Βουτσίσεβιτς, Κάθριν Γουέστ, Λία Γούντμπερν και Τερέζα Ζόρο· στους εκπροσώπους της Hachette διεθνώς· και στους πολλούς άλλους εκδότες μου σε όλο τον κόσμο.

Οφείλω πολλές ευχαριστίες στην Όγια Αλπάρ και τους Τούρκους εκδότες μου, την Αλτίν Κιταπλάρ, που με κάλεσαν στην εξαιρετική έκθεση βιβλίου της Κωνσταντινούπολης, πράγμα που μου επέτρεψε να επιστρέψω στην Τροία για αρκετές ημέρες έμπνευσης όσο έγραφα αυτό το βιβλίο. Είμαι ευγνώμων στον αδελφό μου Άλαν που ήρθε μαζί μου σε αυτό το ταξίδι και για τις φωτογραφίες του, καθώς και για τη δουλειά του στην ιστοσελίδα μου www.davidgibbins.com. Επισκέφθηκα για πρώτη φορά την Τροία και τις Μυκήνες στις αρχές της δεκαετίας του 1980, με βοήθεια από το

Βρετανικό Ινστιτούτο Αρχαιολογίας της Άγκυρας, τη Βρετανική Σχολή Αρχαιολογίας της Αθήνας, το Σύλλογο Αρχαιολογών του Λονδίνου και το Πανεπιστήμιο του Μπρίστολ, όπου είχα την τύχη να σπουδάσω αρχαιολογία με καθηγητές που ήταν στην πρώτη γραμμή της έρευνας για το Αιγαίο της Εποχής του Ορειχάλκου και τον κόσμο του Ομήρου, και οι οποίοι απείχαν μόλις μία γενιά από την «Ηρωική Εποχή» της αρχαιολογίας που άρχισε με τον Ερρίκο Σλήμαν. Είχα επίσης την τύχη να συμμετάσχω σε πολλές ανασκαφές αρχαίων ναυαγίων στη Μεσόγειο, και η έρευνά μου για τη θαλάσσια αρχαιολογία στο Αιγαίο οφείλει πολλά σε μια υποτροφία που μου χορηγήθηκε από το Winston Churchill Memorial Trust όταν ήμουν μεταπτυχιακός φοιτητής στο Πανεπιστήμιο του Κέμπριτζ.

Είμαι εξαιρετικά ευγνώμων στην Ανν Γκίμπινς για όλη τη βοήθεια και τις συμβουλές της· στον πατέρα μου, που μου χάρισε το βιβλίο του Πόουπ *Η Ιλιάδα του Ομήρου* στην έκδοση του 1806 ως δώρο αποφοίτησης· στην Άντζι για τον Πλάτωνα και τον Ήρωνα και για πολλά άλλα· και στην υπέροχη κόρη μας, τη Μόλι, που είδε για πρώτη φορά τον υποβρύχιο κόσμο μέσα από μια μάσκα κατάδυσης έξω από τη βορειοδυτική ακτή της Ουαλίας όσο έγραφα αυτό το βιβλίο.

ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΧΑΡΤΗΣ
ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

*Σου δίνω ένα πινακίδιο πολέμου
– σου δίνω ένα πινακίδιο ειρήνης.*

Από γράμμα του Βασιλιά Τουνταλίγια Δ' των Χετταίων
προς τον Ασσύριο βασιλιά, τέλος 13ου π.Χ. αιώνα.

*Κάθ' Ἑλληνας τη λόγχῃ του ας ακονίσει τώρα,
Και την ασπίδα τη βαριά ας φτιάξει για αγώνα.
Ας ξεσηκώσει τ' άλογα τα πύρινα για μάχη
Και τ' άρματα τα βροντερά κι αυτά ας ετοιμάσει.
Τούτη τη μέρα τη φρικτή όλοι τη μάχη ας δώσουν,
Χωρίς ανάπαυλα καμιά ώσπου οι σκιές ν' απλώσουν,
Όσπου η νυχτιά ή ο θάνατος όλα να τα σκεπάσουν.
Τώρα ας ματώσει ο πόλεμος κι οι κραταιοί ας πέσουν.*

Ομήρου, *Ιλιάδα*, Ραψωδία Β', 382-94,
8ος π.Χ. αιώνας ή νωρίτερα
(μετάφραση από ελεύθερη απόδοση
του Αλέξανδρου Πόουπ)

Πρόλογος

Μυκίνες, 28 Νοεμβρίου 1876

Ο άντρας ανέβηκε στο τελευταίο σκαλοπάτι της ανεμόσκαλας και από εκεί πάτησε στην άκρη του ορύγματος της ανασκαφής, με τα παπούτσια του να τρίζουν πάνω σε μια στοίβα από παλιά θραύσματα αγγείων που οι εργάτες είχαν παραμερίσει με το φτυάρι πριν από μερικές ημέρες. Μέσα στο φεγγαρόφωτο, οι χοντροπελεκημένες πέτρες γύρω του γυάλιζαν λες και το μεγάλο οχυρό της Εποχής του Ορειχάλκου ήταν καινούριο πάλι. Πέρασε το χέρι πάνω από τα κάπως αραιά μαλλιά του και ανέβασε τα γυαλιά της μύτης πιο ψηλά. Έβαλε το χέρι στο τσεπάκι του γιλέκου κι έβγαλε το ρολόι του. Τέσσερις το πρωί. Μαζί με τη Σοφία ήταν εδώ σχεδόν τρεις ώρες και τώρα απέμενε λιγότερο από μία ώρα μέχρι να αρχίσει να χαράζει. Μέχρι την *πρωινογέννητη ροδοδάκτυλη Αυγή*. Έκλεισε τα μάτια, νιώθοντας ένα ρίγος από αυτό το

επίθετο. Ο Όμηρος δεν ήταν ποτέ μακριά από τη σκέψη του εδώ, όταν ήταν μόνος με τη γυναίκα του ανάμεσα στα ερείπια, κατάπληκτος ακόμη απ' όσα είχαν βρει. *Οι καλοχτισμένες πολύχρυσες Μυκήνες*. Από τότε που ανακάλυψε την Τροία πριν από πέντε χρόνια, από τότε που αυτός και η Σοφία είχαν κάνει τη μυστική ανακάλυψη που μια μέρα θα κατέπλησσε τον κόσμο, το όνειρό του ήταν να έρθει εδώ, σε αυτό το άλλο μεγάλο προπύργιο της Εποχής του Ορειχάλκου, αυτό το οχυρό του βασιλιά των βασιλέων, για να βρει το κλειδί που θα του επέτρεπε να σταθεί μπροστά στον κόσμο και να αποκαλύψει την αλήθεια. Μόνο τότε θα μάθαινε ο κόσμος ότι εκείνο που τον είχε ωθήσει να ερευνήσει κατά πόσο ο Τρωικός Πόλεμος είχε συμβεί πραγματικά ή όχι, δεν ήταν η επιθυμία του για θησαυρούς, αλλά για τη σωτηρία της ανθρωπότητας. *Το κλειδί που θα μπορούσε να σώσει τον κόσμο από τον Αρμαγεδδόν.*

Έβαλε πάλι το ρολόι στην τσέπη του και είδε ότι ήταν λερωμένος από λάσπες. Θα έβαζε τη Σοφία να του βουρτσίσει τα ρούχα καλά πριν γυρίσουν πίσω, για να εξαφανίσουν κάθε ένδειξη ότι είχαν έρθει στην ανασκαφή. Φορούσε ακόμη το επίσημο βραδινό του κοστούμι από το προηγούμενο βράδυ. Σκόπευαν να ξαναρχίσουν να σκάβουν την επόμενη μέρα, μια τελευταία προσπάθεια πριν κλείσει η ανασκαφή για τη σεζόν. Είχαν καλέσει τον Έλληνα έφορο σε ένα πλούσιο εορταστικό γεύμα και του είχαν σερβίρει τα πιο ακριβά κρασιά και μπράντι ώσπου έπεσε σε νάρκη. Μετά ήρθαν κρυφά εδώ έχοντας μόνο μια λάμπα κι ένα μυστρί. Περίμενε ανυπόμονα αυτή την ευκαιρία. Η Σοφία είχε δει κάτι στον πρώτο βασιλικό λακκοειδή τάφο πριν από αρκετές εβδομάδες, τις τελευταίες ώρες πριν ξεσπάσει η καταιγίδα και σταματήσει η ανασκαφή σ' εκείνο το σημείο. Είχε φροντίσει ένας από τους δύο να βρίσκεται πάντα εκεί, μέσα στην περίμετρο του τάφου,

οδηγώντας προσωπικά την ανασκαφή βαθιά μέσα στο βραχώδες υπόστρωμα κάτω από την ακρόπολη, στο μέρος όπου όλα του τα ένστικτα του έλεγαν ότι θα βρουν αυτό που αναζητούσε, το τελικό στοιχείο της αποκάλυψης που γρήγορα θα άφηνε άναυδη την ανθρωπότητα.

Προς το παρόν θα κρατούσαν κρυφό ό,τι έβρισκαν. Ο κόσμος θα μάθαινε μόνο ότι αυτός, ο Ερρίκος Σλήμαν, εκκεντρικός εκατομμυριούχος, ιδιοφυής γλωσσολόγος, εραστής των μύθων, είχε έρθει εδώ μετά την ανακάλυψη της Τροίας στην αδιάκοπη αναζήτησή του για τους βασιλείς που διοργάνωσαν τον πόλεμο, τον πόλεμο που τόσοι και τόσοι είχαν απορρίψει θεωρώντας τον σκέτο θρύλο. Χαμογέλασε μόνος του. Θα τους έδινε αυτό που ήθελαν. Κοίταξε γύρω του προσεκτικά. Μπροστά του ήταν οι όρθιες πλάκες που σχημάτιζαν την περίμετρο του τάφου και γύρω τους τα ογκώδη ερειπωμένα τείχη της ακρόπολης που υψώνονταν πίσω του στο άνοιγμα ανάμεσα στα βουνά. Τείχη χτισμένα όχι από ανθρώπους, αλλά από Κύκλωπες, μονόφθαλμα τέρατα που οι κάτοικοι των Μυκηνών έζευαν σαν σκλάβους για να κατασκευάσουν το πέτρινο οχυρό τους. Έδινε μια βάση στο μύθο και ο ίδιος, απορώντας με το κολοσσιαίο μέγεθος των ογκόλιθων που κείτονταν ακόμη εκεί όπου είχαν τοποθετηθεί περισσότερο από τρεις χιλιάδες χρόνια πριν. Όμως ο ίδιος δεν αναζητούσε θεούς και γίγαντες, αλλά τις πράξεις των ανθρώπων, πραγματικών ανθρώπων με σάρκα και οστά – τι μπορούν να κάνουν οι άνθρωποι, πόσο ψηλά μπορούν να ανεβούν, πόσο χαμηλά μπορούν να πέσουν. Και οι άνθρωποι που αναζητούσε δεν ήταν οι ήρωες του μύθου, ήταν οι διαμορφωτές της ιστορίας.

«Ερρίκο! Έλα αμέσως!» Ο Σλήμαν άκουσε τη φωνή της Σοφίας μέσα στο σκοτάδι από κάτω. Γύρισε και κοίταξε την ανασκαφή, με την καρδιά του να χτυπάει δυνατά. Μήπως

ήταν αυτό που περίμενε; Είχαν βρει ήδη θησαυρούς, αφάνταστες ποσότητες, που τις αποκάλυψαν στους άναυδους παρατηρητές στη διάρκεια της ανασκαφής: χρυσά διαδήματα, κοσμήματα, όπλα, ένα χρυσό κύπελλο για το οποίο είχε δηλώσει περήφανα ότι ήταν το κύπελλο του Νέστορα, το ίδιο κύπελλο που σύμφωνα με τον Όμηρο είχε φέρει ο Νέστορας μαζί του στην πεδιάδα της Τροίας. Όμως τώρα δεν αναζητούσαν θησαυρούς. Αναζητούσαν κάτι που είχε κρύψει ένας βασιλιάς. Κοίταξε πάλι και είδε μόνο μια αμυδρή χρυσαφένια λάμψη στη βάση της ανεμόσκαλας, όπου η Σοφία δούλευε στον πυθμένα του λακκοειδούς τάφου. Προσπάθησε να συγκρατήσει την έξαψή του. «Μίλα σιγά», ψιθύρισε στα γερμανικά. «Και κράτα κρυμμένο ό,τι βρίσκεις. Πρέπει να βεβαιωθεί πώς είμαστε μόνοι».

Κοίταξε δεξιά κι αριστερά. Για μια στιγμή, του φάνηκε πως είδε μια σκοτεινή μορφή, αλλά μετά χάθηκε, ένα παιχνίδι του φεγγαρόφωτου. Είδε το πετρώδες μονοπάτι που είχαν ανεβεί πριν από τρεις ώρες, περνώντας κάτω από την πύλη με την τριγωνική κορωνίδα που ήταν σκαλισμένη στο σχήμα δύο λιονταριών που κρατούν έναν κίονα. *Η Πύλη των Λεόντων των Μυκηνών, του περιτειχισμένου οχυρού του Αγαμέμνονα, του άνακτα ανδρών, του πρωτάρχοντα Ατρείδη.* Τα λιοντάρια ήταν αποκεφαλισμένα τώρα, αλλά είχαν ακόμη τρομερή δύναμη. Όταν τα είδε για πρώτη φορά, δυνάμωσε μέσα του η βεβαιότητα ότι αυτό το μέρος δεν ήταν απλώς η σκηνή ενός μύθου. Γύρισε από την πύλη και κοίταξε όπως θα πρέπει να κοίταζε κάποτε ο μεγάλος βασιλιάς από το οχυρό του προς τη θάλασσα, το μέρος απ' όπου είχε ξεκινήσει για την Τροία. *Η Τροία.* Ο Σλήμαν ριγούσε ακόμη από το όνομα και μόνο. Είχαν πάει εκεί πριν από τρία χρόνια αυτός και η Σοφία. Είχαν βρει το θησαυρό του βασιλιά Πριάμου. Και

είχαν βρει και πολλά άλλα. Περισσότερα απ' όσα θα μπορούσαν να ονειρευτούν. *Περισσότερα απ' όσα ήξερε ο κόσμος.*

Είδε τα φώτα που λαμπύριζαν στην κατασκήνωσή τους στην άκρη του κάμπου. Αναζήτησε κινούμενες σκιές μέσα στο σκοτάδι, φώτα που κινούνταν στο πετρώδες μονοπάτι, αλλά δεν είδε τίποτα. Ο Έλληνας έφορος θα κοιμόταν ακόμη μεθυσμένος. Οι ελληνικές αρχές είχαν ακούσει φήμες από την Τροία και δεν είχαν εμπιστοσύνη στον Σλήμαν. Μερικοί πίστευαν ότι αυτός και η Σοφία δεν ήταν παρά τυμβωρύχοι. Όμως οι Έλληνες ήθελαν τη θέση τους στην ιστορία, ένα ρόλο στο δράμα, και γι' αυτό του είχαν δώσει την άδεια να κάνει ανασκαφές. Και τους ήταν ευγνώμων. Αν οι ακαδημαϊκοί του κόσμου επέβαλλαν τη θέλησή τους, δεν θα του επέτρεπαν ποτέ να δουλέψει εδώ. Τον χλεύαζαν επειδή ήταν αυτοδίδακτος, επειδή είχε πολλά λεφτά και ελάχιστη λογική, επειδή ήταν μαθημένος να κάνει το δικό του και να είναι σίγουρος για όλα. Τον θεωρούσαν παράλογο, φαντασιόπληκτο. Αλλά έκαναν λάθος.

Δεν είχε έρθει εδώ σε αναζήτηση του μύθου.

Είχε έρθει σε αναζήτηση της αλήθειας.

Είχε έρθει σε αναζήτηση των πραγματικών ηρώων.

Γύρισε πάλι προς την ανασκαφή και πήρε βαθιά ανάσα. Ο αέρας είχε καθαρίσει από τη βροχή, αλλά τώρα οι οσμές απλώνονταν και πάλι: δεντρολίβανο, θυμάρι, ο γλυκός αιθέρας, που έμοιαζαν να αιωρούνται πάνω από αυτούς τους αρχαίους χώρους, μια εκπνοή της ιστορίας τόσο ισχυρή που ήταν αδύνατον να ξεπλυθεί από μια παροδική πράξη της φύσης. Μύρισε το πλούσιο χώμα, το έδαφος που είχε θάψει αυτό το μέρος για χιλιετίες. Κοίταξε ψηλά. Τα σύννεφα, φωτισμένα από το φεγγάρι, έτρεχαν γοργά στον ουρανό και για μια στιγμή τού φάνηκε πως είδε τα πλοία των Ελλήνων να

κατευθύνονται ανατολικά, προς την Τροία. Πέρασε το ένα πόδι του στην ανεμόσκαλα και λίγες στιγμές αργότερα είχε κατεβεί στον πυθμένα της ανασκαφής έχοντας γύρω του τους λείους τετράγωνους τοίχους, εκεί όπου είχε λαξευτεί ο ταφικός θάλαμος από το βράχο. Η λάμπα έκαιγε στη μια γωνία. Η Σοφία ήταν εκεί, μαυρομάλλα, στολισμένη με κοσμήματα που είχαν αντιγράψει από τα ευρήματά τους στην Τροία, γεμάτη χρώματα όπως κι αυτός. Ήταν η Μυκηναία βασίλισσά του, σκυμμένη πάνω από τον τάφο σαν να ετοιμαζόταν να συνοδέψει τον νεκρό βασιλιά στη μετά θάνατον ζωή. «Ερρίκο», του ψιθύρισε δείχνοντας. Ο Σλήμαν κοίταξε κάτω και του κόπηκε η ανάσα. Αισθάνθηκε τα γόνατά του να λύνονται κι έπεσε γονατιστός. Δεν ήταν το φως της λάμπας αυτό που είχε δει από την επιφάνεια. Ήταν χρυσός. Μια χρυσή μάσκα. Άπλωσε το χέρι και άγγιξε το μέταλλο. Ήταν κρύο, άθικτο, αθάμνωτο. Η καρδιά του χτυπούσε δυνατά. Λεπτά, αριστοκρατικά χαρακτηριστικά, γενειάδα και μουστάκι, ψηλά ζυγωματικά, λεπτά, σκληρά χείλη. Κι εκείνα τα μάτια, αμυγδαλωτά, με μια γραμμή στη μέση, κλειστά μαζί και ανοιχτά. Ένα πρόσωπο σαν τα άλλα που είχαν δει κάτω από την Τροία, η ανακάλυψη που είχαν κρατήσει μυστική, μια ανακάλυψη τόσο πολύτιμη, τόσο μνημειώδης, που δεν μπορούσαν να τη σπαταλήσουν σε αυτή την προσπάθεια να βρουν στοιχεία που να στηρίζουν το μύθο. Κοίταξε πάλι. Το είχαν βρει.

Το πρόσωπο ενός βασιλιά. Ο ισχυρότερος κοσμοσείστης απ' όλους. *Ο βασιλέας των βασιλέων.*

«Θα το πάρουμε τώρα;» ψιθύρισε η Σοφία.

Ο Σλήμαν κοίταξε διαπεραστικά τη μάσκα. «Όχι», είπε τελικά. «Πρέπει να δώσουμε στους υποστηρικτές μας αυτό που θέλουν. Αυτά που έχω δηλώσει ότι πιστεύω σε όλη μου τη ζωή. Ο Ερρίκος Σλήμαν θα δικαιωθεί. Θα το ξαναθάψουμε

και θα το βρούμε πάλι μαζί με τους εργάτες αύριο. Αυτή η εικόνα, αυτή η μάσκα, θα χαραχτεί για πάντα στην ιστορία της αρχαιολογίας και θα συνδεθεί αιώνια με το όνομά μου και το δικό σου».

«Τι θα τους πεις;»

Ο Σλήμαν έβαλε προσεκτικά τα ακροδάχτυλα κάτω από τις άκρες της μάσκας. «Θα τους πω», είπε αργά, «ότι είδα το πρόσωπο του Αγαμέμνονα».

«Μα πρέπει να δούμε τι υπάρχει από κάτω», είπε η Σοφία. «Τώρα».

Την κοίταξε με μάτια βουρκωμένα από τη συγκίνηση. «Αυτό που θα βρούμε εδώ θα είναι το δώρο μου σ' εσένα. Στα παιδιά που θα κάνουμε, στα παιδιά όλου του κόσμου». Έχωσε τα δάχτυλά του πιο βαθιά. Κοίταξε πάλι το πρόσωπο της μάσκας, αυτά τα μάτια που έμοιαζαν ταυτόχρονα ανοιχτά και κλειστά. Κράτησε την ανάσα του. Ήταν αυτό που είχε πει στον κόσμο ότι θα βρει. Η εικόνα ενός άρχοντα, ενός πολεμιστή βασιλιά. Συνέχισε να κοιτάζει. Για πρώτη φορά αισθάνθηκε ένα νυγμό αμφιβολίας. Ήταν αυτό πραγματικά το πρόσωπο ενός ήρωα, ένα πρόσωπο που θα μπορούσε να επαναφέρει μια χρυσή εποχή; Ή ήταν απλώς ένα ακόμη πρόσωπο, το πρόσωπο του ανθρώπου που εξαπέλυσε έναν πόλεμο ο οποίος κατέστρεψε τον πρώτο μεγάλο πολιτισμό του κόσμου; Θυμήθηκε πάλι τους μύθους. Η κατάρα του Οίκου των Ατρείδων. Σκέφτηκε τους πολέμους που είχε ζήσει, πολέμους που έγιναν στη διάρκεια της ζωής του και ρήμαξαν την Ευρώπη, την Αμερική, την Ανατολή. Σκοτώθηκαν εκατομμύρια, αφανίστηκαν ολόκληρες χώρες. Πόλεμοι στους οποίους δεν υπήρχαν πια ήρωες. Πόλεμοι με όπλα φτιαγμένα στις ίδιες τις φωτιές της κόλασης. Σκέφτηκε τους πολέμους που μπορεί να έρχονταν στο μέλλον. Ολοκληρωτικοί

πόλεμοι. Αυτός και η Σοφία, ο μυστικός κύκλος των φίλων τους, οι ισχυροί και αγαθοί απ' όλο τον κόσμο, ονειρεύονταν έναν κόσμο όπου ο πόλεμος είχε νικηθεί, όπου κυριαρχούσαν πάλι οι ήρωες, υπέρμαχοι πρόθυμοι να θυσιάσουν για το λαό τους, για την ειρήνη, ένα δόγμα που αυτός, ο Ερρίκος Σλήμαν, θα αφύπνιζε και πάλι με την αποφασιστικότητά που τον είχε οδηγήσει να ερευνήσει την αλήθεια πίσω απ' όσα υπήρχαν θαμμένα σ' αυτή τη γη των θρύλων.

Κοίταξε τα μάτια της μάσκας. Σκέφτηκε εκείνους που είχαν δύναμη στον δικό του κόσμο. Εκείνους που μπορεί να έρχονταν. Τους κάιζερ. Τους *φύρερ*.

Σκέφτηκε τι μπορεί να απελευθέρωνε.

Η Σοφία τον σκούντησε. «Πρέπει να το κάνεις, Ερρίκο. Κοντεύουν χαράματα».

Ο Σλήμαν ξεροκατάπιε και μετά πήρε μια βαθιά ανάσα. Μύρισε πάλι το χώμα, τη βαθιά μεταλλική οσμή. Η εκπνοή της ιστορίας. *Η οσμή του αίματος*.

Σήκωσε τη μάσκα.

ΜΕΡΟΣ 1

1

Έξω από την Τένεδο, Αιγαίο Πέλαγος, σήμερα

Ο δύτης κοίταξε κατάπληκτος στον πυθμένα της θάλασσας. Δεν είχε ξαναδεί τέτοιο θησαυρό στη ζωή του. Άπλωσε το χέρι και τον άγγιξε, μετά έσφιξε τη λαβή και τράβηξε το ξίφος από την άμμο σε όλο του το μήκος. Ήταν υπέροχο, ένα όπλο βασιλικό, τέλεια διατηρημένο σαν να είχε πέσει στο νερό την ίδια μέρα, αν και είχε χαθεί πριν από χιλιάδες χρόνια, την εποχή των θρύλων. Το σήκωσε ψηλά, τυφλωμένος από τα πετράδια στη λαβή, από την αστραφτερή ορειχάλκινη λεπίδα με τα ένθετα διακοσμητικά από χρυσό και νιέλο*, εικόνες πολεμιστών οπλισμένων με οκτώσχημες** ασπίδες, οι οποίοι ακολουθούσαν

* Μαύρο κράμα θείου με χαλκό, άργυρο ή μόλυβδο, που χρησιμοποιείται για την κατασκευή ένθετων διακοσμητικών επάνω σε μεταλλικά αντικείμενα. (ΣτΜ)

** Σχήματος οκτώ (ΣτΜ)

ένα μεγάλο λιοντάρι που εφορμούσε. Το σήκωσε προς το φως του ήλιου που κατέβαινε από την επιφάνεια και για μια στιγμή φαντάστηκε ότι το έδινε πίσω στον ίδιο το μεγάλο πολεμοχαρή βασιλιά, που στεκόταν με τα μάτια καρφωμένα στην Τροία πάνω στο πλοίο που έскиζε τα κύματα. Όμως καθώς το ξίφος αντανακλούσε το φως του ήλιου, τον τύφλωσε, και όταν κοίταξε πάλι είχε θρυμματιστεί και είχε γίνει άμμος που έπεφτε ανάμεσα από τα δάχτυλά του στον θαλάσσιο πυθμένα από κάτω. Η αναπνοή του έγινε πιο γρήγορη και άρχισε απεγνωσμένα να σκάβει πάλι να το βρει, χώνοντας το χέρι του στην τρύπα που είχε αφήσει η λεπίδα, σπρώχνοντας μέσα τα δάχτυλά του. Πώς θα μπορούσε να πει κάτι τέτοιο στους άλλους; Πώς θα τους έλεγε πως είχε βρει το θησαυρό για τον οποίο είχαν έρθει τόσο μακριά και τον είχε χάσει πάλι;

Ο Τζακ Χάουαρντ ξύπνησε με ένα απότομο τίναγμα καθώς ένα F-16 της τουρκικής αεροπορίας πέρασε ουρλιάζοντας χαμηλά από πάνω, με τον εκκωφαντικό ήχο να γίνεται ένα βαθύ μουγκρητό καθώς το τζετ πέρασε πάνω από την ακτή στα ανατολικά. Έκλεισε τα μάτια και μετά τα έτριψε, προσπαθώντας να ηρεμήσει την αναπνοή του. Το όνειρο ήταν πάντα το ίδιο και τελείωνε με τον ίδιο τρόπο. Μπορεί σήμερα να έβγαινε στην επιφάνεια η πραγματικότητα. Κοίταξε το καταδυτικό ρολόι στον καρπό του, σκιάζοντας τα μάτια από τη λάμψη του ήλιου. Σε σαράντα πέντε λεπτά έπρεπε να βρίσκεται στην ενημέρωση και είκοσι λεπτά αργότερα θα φορούσε τον εξοπλισμό του για να βουτήξει στο ναυάγιο στα βάθη κάτω από το πλοίο. Πήρε βαθιά ανάσα, πετάχτηκε όρθιος και μετά τύλιξε το στρωσίδι του ύπνου και το έβαλε στη συνηθισμένη θέση του, δίπλα στην κουπαστή. Ήταν το αγαπημένο του σημείο για να πάρει έναν μεσημεριανό ύπνο. Εκεί

ένιωθε κοντά στα στοιχεία της φύσης –τον γαλάζιο ουρανό του Αιγαίου, τον αχό και την οσμή της θάλασσας– και μπορούσαν να τον φωνάξουν από τη γέφυρα του πλοίου αν τον χρειάζονταν.

Κοίταξε στα παράθυρα της γέφυρας, κούνησε το χέρι στον αξιωματικό βάρδιας και μετά κοίταξε τις αεροδυναμικές γραμμές του σκάφους. Ο *Θαλάσσιος Ιχνηλάτης II* είχε περάσει από ανακαίνιση πριν από δύο εβδομάδες μόλις και η λευκή μπογιά γυάλιζε ακόμη γύρω από τη γέφυρα. Πέρα από το ελικόπτερο *Λυγξ* στην πρύμνη έβλεπε τη σημαία του Διεθνούς Πανεπιστημίου Ωκεανογραφίας με την άγκυρα από το οικογενειακό του οικόσημο, και από πάνω της την τουρκική σημαία που είχαν υψώσει για λόγους ευγένειας επειδή βρισκόνταν σε τουρκικά ύδατα. Σκίασε τα μάτια του και κοίταξε στον ορίζοντα. Βρήκε τις οπτικές γραμμές που είχε σημειώσει με το νου του πριν ξαπλώσει και εντόπισε νοερά τη θέση τους. Στα νοτιοδυτικά βρισκόταν η Τένεδος, λιγότερο από δύο ναυτικά μίλια απόσταση αριστερά της πλώρης. Στα βορειοανατολικά μόλις που διέκρινε τους χαμηλούς γκρεμούς της Καλλίπολης, της χερσονήσου που προεξέχει από την ευρωπαϊκή ακτή και σχηματίζει τα Δαρδανέλια, το στενό πέρασμα που χωρίζει την Ευρώπη από την Ασία. Κοίταξε στο GPS που είχε αφήσει στημένο δίπλα στην κουπαστή, επιβεβαιώνοντας τους υπολογισμούς του. Η καρδιά του άρχισε να χτυπά πιο δυνατά. Ο πλοίαρχος Μακάλιστερ επέστρεφε στο σημείο όπου είχαν κάνει επαφή με το σόναρ λίγο πριν από το μεσημέρι. Η θάλασσα ήταν πιο άγρια τώρα, αλλά η απόφαση είχε ληφθεί ήδη. Ο Τζακ αισθάνθηκε ένα κύμα έξαψης να απλώνεται στο σώμα του. Θυμήθηκε το εκπληκτικό σχήμα που είχε δει στον πυθμένα νωρίτερα το πρωί. *Σε λίγο θα κατέβαιναν για κατάδυση.*

Έσφιξε την κουπαστή. Το όνειρο του είχε αφήσει κάποια νευρικότητα και δεν μπορούσε να χαλαρώσει. Θυμήθηκε τι είχε έρθει να κάνει εδώ επειδή δεν θα μπορούσε να κοιμηθεί. Πήρε τον αυτοσχέδιο ξύλινο στόχο, τρεις σανίδες καρφωμένες σε ένα πρόχειρο τρίγωνο, και τον πέταξε στη θάλασσα, αφήνοντας κάμποσο σχοινί. Το έδεσε στην κουπαστή και μετά κοίταξε στη γέφυρα και σήκωσε το χέρι. Μια στιγμή αργότερα ακούστηκε από τα μεγάφωνα το τριπλό προειδοποιητικό κλάζον που σήμαινε ότι θα γινόταν άσκηση σκοποβολής με πραγματικά πυρά. Έβαλε τα ωτοπροστατευτικά κι έβγαλε από τη θήκη το βαρύ ρεβόλβερ που είχε αφήσει στο κατάστρωμα δίπλα του. Πέρασε το κορδόνι γύρω από το λαιμό του και πίεσε με τον αντίχειρα το μοχλό ανοίγοντας το περιστρόφο για να το γεμίσει με έξι σφαίρες των 0,455 από την ειδική τσέπη στη ζώνη του. Έκλεισε το όπλο και σημάδεψε, με το δεξί του χέρι τεντωμένο και το αριστερό να το στηρίζει. Ανέβασε τον κόκορα με τον αριστερό αντίχειρα και τύλιξε τον δεξιό του δείκτη γύρω από τη σκανδάλη. Ο στόχος απείχε τριάντα με τριάντα πέντε μέτρα, δύσκολη βολή ακόμη και στην καλύτερη περίπτωση, που γινόταν ακόμη πιο δύσκολη από το ανεβοκατέβασμα της πλώρης μέσα στα κύματα. Τράβηξε τη σκανδάλη και το περιστρόφο κλότσησε βγάζοντας έναν βαρύ ήχο που σχεδόν χάθηκε μέσα στο βουητό του ανέμου. Έριξε πάλι και είδε τις σφαίρες να χτυπούν στη θάλασσα λίγο πριν φτάσουν στο στόχο. Έσφιξε τα χείλη του. Η γόμωση ήταν εντάξει, αλλά οι σφαίρες έπρεπε να είναι πιο ελαφρές. Έριξε τις υπόλοιπες τέσσερις σφαίρες απανωτά, πατώντας τη σκανδάλη κάθε φορά που το περιστρόφο σταθεροποιούνταν από την αναπήδηση και σημαδεύοντας λίγο πιο ψηλά. Η τελευταία σφαίρα χτύπησε το στόχο και τον έκανε να περιστραφεί πάνω στα κύματα. Χαμήλωσε τα χέρια, πίεσε

το μοχλό με τον αντίχειρα ανοίγοντας το πιστόλι και άδειασε τους κάλυκες σε έναν κουβά στα πόδια του. Έβγαλε τα ωτοπροστατευτικά και τα κρέμασε στο λαιμό του. Μετά σήκωσε πάλι το χέρι και άκουσε το τριπλό κλάξον που σήμαινε το τέλος της άσκησης. Περίμενε κοιτάζοντας τον ορίζοντα, τη γραμμή της ανοιχτής θάλασσας νότια ανάμεσα στο νησί και τις τουρκικές ακτές.

Στηρίχτηκε για να αντισταθεί στην κίνηση του πλοίου ενώ ξεροκατάπινε. Είχε αρχίσει να νιώθει ναυτία από το κύμα, κι ας μην ήθελε να το παραδεχτεί. Ο πλοίαρχος Μακάλιστερ είχε απενεργοποιήσει το σύστημα σταθεροποίησης του *Θαλάσσιου Ιχνηλάτη II*, κάτι που επέβαλλαν οι κανονισμοί αφού βρίσκονταν πάνω από το σημείο κατάδυσης. Η θάλασσα ήταν ήρεμη νωρίς το πρωί, αλλά ο άνεμος είχε δυναμώσει όπως συνήθως το απόγευμα και τα κύματα έτρεχαν προς την ακτή σχηματίζοντας πού και πού αφρισμένους στροβίλους στις κορυφές τους σαν χαίτες αλόγων. Ο Τζακ συγκέντρωσε το βλέμμα του στο χαμηλό περίγραμμα της ακτής όπου είχε εξαφανιστεί το F-16. Για μια στιγμή ευχήθηκε να ήταν εκεί με την άλλη ομάδα, στη στεριά, κάνοντας ανασκαφές στον πιο θρυλικό αρχαιολογικό τόπο της ιστορίας, τα ερείπια μιας αρχαίας πόλης που κάποτε πίστευαν ότι δεν ήταν παρά ένα αποκύημα της φαντασίας ενός τυφλού ποιητή. Μετά θυμήθηκε τι είχε δει εκείνο το πρωί, σχεδόν στα εκατό μέτρα βάθος στον πυθμένα, ένα σχήμα που με δυσκολία διακρινόταν στις παρυφές του σκότους γύρω του. Ακόμη δεν ήξερε αν ήταν φαντασίωση ή η εκπλήρωση ενός ονείρου που του είχε γίνει μονομανία, του ονείρου που είχε τραβήξει τόσους και τόσους ερευνητές σ' αυτό το μέρος και τους είχε αφήσει να λαχταρούν για κάτι περισσότερο, για μία ακόμη ανακάλυψη που θα μετέτρεπε το θρύλο σε αδιαμφισβήτητη πραγματικότητα.

Σκέφτηκε τον Ερρίκο Σλήμαν, που βρισκόταν εδώ πριν από ενάμιση αιώνα σχεδόν. Είχε έρθει κυνηγώντας ένα όνειρο. Και είχε βρει την Τροία. Ο Τζακ κοίταξε τον γκριζο ουρανό που έμοιαζε να κρέμεται πάνω από την ακτογραμμή της Τροίας σαν σάβανο και μετά έστρεψε το βλέμμα του κάτω, στα σκοτεινά κύματα της θάλασσας δίπλα στο πλοίο, προσπαθώντας να δει πιο βαθιά. Είχε δουλέψει σε πολλά εντυπωσιακά ναυάγια όλα αυτά τα χρόνια που έκανε υποβρύχιες εξερευνήσεις, αλλά αυτό μπορεί να ήταν το πιο εντυπωσιακό απ' όλα. Αυτή τη φορά, το ναυάγιο μπορεί να τους επέστρεφε πίσω στον κόσμο των μύθων, στην εποχή όπου οι άνθρωποι δεν είχαν απορρίψει ακόμη το ζυγό που τους έδενε με τις άστατες κρίσεις των θεών. Αυτά που θα έβρισκαν σήμερα μπορεί να φούντωναν και πάλι το πάθος που είχε οδηγήσει τον Σλήμαν στην Τροία, να ζωντάνευαν την πεποίθησή ότι ο Τρωικός Πόλεμος ήταν μια ιστορική πραγματικότητα. Ο Τζακ ψιθύρισε τις λέξεις μόνος του. *Ένα ναυάγιο από την Εποχή των Ηρώων. Ένα ναυάγιο από τον Τρωικό Πόλεμο.*

«Τζακ, μη ρίχνεις! Παραδίνομαι!»

Ο Τζακ γύρισε και είδε μια κοντή, γεροδεμένη μορφή να πλησιάζει στο μπροστινό κατάστρωμα κουνώντας το χέρι. Ο Κώστας Καζαντζάκης ταλαντευόταν δεξιά κι αριστερά καθώς περπατούσε, ένα χαρακτηριστικό βάδισμα που είχε τις ρίζες του σε γενιές ολόκληρες Ελλήνων ψαράδων και του επέτρεπε να συνεχίζει ανεμπόδιστα την πορεία του σαν να αγνοούσε όλους τους φυσικούς νόμους. Μάλιστα, ο Τζακ είχε προσέξει ότι στις καταδύσεις που έκαναν μαζί, ο Κώστας κατέβαινε στον πυθμένα της θάλασσας κόντρα σε ρεύματα ή άλλα εμπόδια. Τα μάτια του άνοιξαν διάπλατα από κατάπληξη μόλις πλησίασε ο Κώστας. Φορούσε σανδάλια, ένα παντελόνι που θύμιζε πιτζάμα, χαβανέζικο πουκάμισο, γυαλιά

αεροπόρου κι ένα απίστευτο καπέλο, ένα ξεθωριασμένο δερμάτινο κατασκεύασμα με καλύπτρες για τα αυτιά. Ο Τζακ δάγκωσε το χείλι του για να μη χαμογελάσει. Ο Κώστας σταμάτησε μπροστά του και πρόσεξε την έκφρασή του. «Τι;» είπε προκλητικά.

«Τίποτα».

«Είναι το παντελόνι, ε; Μου το έδωσε ο Μουσταφά». Ο Κώστας είχε τη χαρακτηριστική προφορά της Νέας Υόρκης, που την είχε αποκτήσει παρά τις προσπάθειες των πλούσιων γονιών του να τον προφυλάξουν από τον πραγματικό κόσμο έξω από το απρόσιτο σχολείο στο οποίο φοιτούσε. Η προφορά του άρεσε πολύ στον Τζακ, και με τον Κώστα δεν αισθανόταν ποτέ αμηχανία για τη δική του προφορά, που ήταν αποτέλεσμα των περιπατητικών παιδικών του χρόνων στην Αγγλία, τον Καναδά και τη Νέα Ζηλανδία. «Είναι οθωμανικό. Απλώς προσπαθώ να εγκλιματιστώ στην τοπική κουλτούρα».

Ο Τζακ ξερόβηξε. «Η Οθωμανική Αυτοκρατορία έχει καταρρεύσει εδώ και κάμποσα χρονάκια. Γύρω στον ένα αιώνα, για την ακρίβεια. Πάντως, όχι, δεν ήταν το παντελόνι».

«Το καπέλο; Δώρο από τον παλιό σου συνάδελφο, τον Μορίς Χιμπερμάγιερ. Του έδωσες εκείνο το φαρδύ σορτς της Βρετανικής Αυτοκρατορίας που του αρέσει τόσο πολύ να το φοράει και σου έδωσε την αγαπημένη σου χακί τσάντα. Έτσι μου έδωσε κι εμένα το καπέλο όταν πήγα με το ελικόπτερο στην Τροία χθες και τον είδα. Είπε ότι με αυτό το καπέλο γίνομαι επίτιμος αρχαιολόγος. Απλώς επίτιμος, φυσικά. Το βρήκε στην αιγυπτιακή έρημο ενώ έψαχνε για μούμιες. Είναι καπέλο Ιταλού οδηγού άρματος μάχης από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Είπε ότι ο ιταλικός εξοπλισμός είχε πραγματικό στιλ. Και είπε επίσης ότι μου πάει».

Ο Τζακ κοίταξε τον Κώστα με πλάγιο βλέμμα. «Σου είπε τέτοιο πράγμα;»

«Και βέβαια». Ο Κώστας έτριψε το αζύριστο μάγουλό του με τη ράχη της παλάμης και μετά του έδωσε ένα τηλέφωνο. «Μήνυμα από την κόρη σου».

Ο Τζακ κοίταξε στην οθόνη. Έγραφε δύο λέξεις μόνο. *Χτυπήσαμε φλέβα*. Ο Τζακ κοίταξε τον Κώστα με μάτια που άστραφταν. «Πρέπει να το βρήκαν», είπε. «Το πέρασμα κάτω από την ακρόπολη. Ο Μορίς ήταν *σίγουρος* ότι θα το έβρισκε εκεί. Πρέπει να πάω να δω μόλις τελειώσουμε την κατάδυση».

Ο Κώστας κούνησε το κεφάλι. «Εξερευνητικός πυρετός».

«Τι εννοείς;»

«Κοίτα, πρώτα ο παλιός σου καθηγητής, ο Τζέιμς Ντίλεν, βρίσκει έναν αρχαίο πάπυρο που μιλάει για ένα ναυάγιο από τον Τρωικό Πόλεμο. Εσύ παίρνεις φωτιά και κλείνεις τον *Θαλάσσιο Ιχνηλάτη II*. Περνούν μερικές εβδομάδες. Μετά, ο Μουσταφά κινεί τα νήματα και οι αρχές μάς δίνουν γενική άδεια να κάνουμε ανασκαφές σε όλη τη βορειοδυτική γωνία της Τουρκίας. Μέχρι να πεις κύμινο, φτάνει ο Μορίς Χιμπερμάγιερ και η ομάδα του από την Αίγυπτο. Στο μεταξύ, η Ρεβέκκα καταφέρνει να ξεφύγει από το σχολείο κι έρχεται εδώ χωρίς καν να σε ρωτήσει. Ακόμη και ο φίλος μου ο Τζέρεμι παρατάει τα αγαπημένα του αγγλοσαξονικά χειρόγραφα κι έρχεται κι αυτός στην Τροία και είναι βουτηγμένος στη σκόνη μέχρι το λαιμό. Κάτι που άρχισε με το χαρακτήρα μιας μάλλον απίθανης αναγνωριστικής αποστολής μετατράπηκε σε εκστρατεία για να λυθεί ολόκληρο το μυστήριο του Τρωικού Πολέμου. Αυτό εγώ το λέω εξερευνητικό πυρετό».

Ο Τζακ χαμογέλασε. «Τα μεγάλα ερωτήματα απαιτούν και πολλούς πόρους».

«Μεγάλα ερωτήματα; Εννοείς οι μεγάλοι θησαυροί».

Ο Τζακ γέλασε και χτύπησε τον Κώστα στην πλάτη. «Θησαυροί; Εγώ, ένας αρχαιολόγος; Ποτέ». Ασφάλισε το περίστροφο, αποσύνδεσε το κορδόνι από τον μεταλλικό δακτύλιο στη λαβή, έβγαλε το κορδόνι από το λαιμό του και άνοιξε τη θήκη. Ο Κώστας έδειξε το πιστόλι. «Διασκεδάζεις; Πώς και παράτησες τη συνηθισμένη σου Μπερέτα;»

«Είναι ένα παλιό στρατιωτικό περίστροφο Γουέμπλεϊ του Ναυτικού. Το έχει ο πλοίαρχος Μακάλιστερ στην καμπίνα του. Παίρνει σφαίρα των 0,455 σχεδιασμένη να σταματάει φανατικούς ιθαγενείς, και ο Μακάλιστερ πιστεύει πως είναι ό,τι πρέπει και για τους σύγχρονους πειρατές. Βλέπεις, εδώ είναι σφραγισμένη η ημερομηνία που το επαναστίλβωσαν, 1914, στις αρχές του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου. Μπορεί να χρησιμοποιήθηκε στην εκστρατεία της Καλλίπολης την επόμενη χρονιά. Ο Μακάλιστερ λέει πως όταν το κρατάει νιώθει κοντά σ' εκείνη την τραγωδία που συνέβη εδώ το 1915».

«Φαίνεται ότι του κόλλησες το πάθος σου για τα παλιά αντικείμενα».

Ο Τζακ έβαλε το περίστροφο στη θήκη κι έκλεισε το κάλυμμα. «Είναι αυτό που σου έλεγα πάντα. Τα παλιά αντικείμενα τραγουδούν την αλήθεια του παρελθόντος. Έχεις προσέξει ποτέ ότι αν βάλεις το αυτί σου στην κάννη ενός παλιού όπλου και ανοίξεις το ουραίο ακούς την ηχώ των πολέμων στους οποίους έχει χρησιμοποιηθεί; Είναι εντυπωσιακό. Πρέπει να το δοκιμάσεις».

«Είναι ο αέρας, Τζακ. Και δεν συνηθίζω να παίζω ρώσικη ρουλέτα».

«Νόμιζα ότι αυτό κάνουμε συνεχώς».

«Μην ξεχνάς πως είσαι πατέρας. Τώρα πρέπει να σε κρατάω ζωντανό. Δεν είναι όπως τον παλιό καιρό».

«Θέλεις να πεις όπως πριν από πέντε μήνες, που ψάχναμε το ουράνιο πετράδι στο Αφγανιστάν και μας είχε καθηλώσει στη βουνοπλαγιά ο πιο θανάσιμος ελεύθερος σκοπευτής του κόσμου;»

«Όταν σου έσωσα τη ζωή. Και πάλι».

«Απ' όσο θυμάμαι, η δική μου σφαίρα τον σκότωσε».

«Εννοώ πριν απ' αυτό. Όλες εκείνες τις φορές που κάναμε κατάδυση. Όταν σε σταμάτησα πριν βουτήξεις στην άβυσσο». Ο Κώστας κοίταξε πάνω από την πλώρη και του έδειξε. «Πάντως, αν η δική σου δουλειά είναι να μου σώζεις τη ζωή, φαίνεται ότι χρειάζεσαι εξάσκηση. Ο στόχος είναι απλώς τραυματισμένος, Τζακ».

«Έβαλα τον Μπεν να φτιάξει μερικές καινούριες σφαίρες. Οι παλιές ήταν λίγο πιο βαριές απ' όσο πρέπει».

«Είναι μια ευχάριστη αλλαγή όταν ο επικεφαλής της ασφάλειάς μας έχει χρόνο να κάνει τέτοια πράγματα».

Ο Τζακ έδειξε τους ατμούς από τα αέρια του τζετ που διαλύονταν από πάνω τους. «Μας βοηθάει που είμαστε σε περιορισμένη στρατιωτική ζώνη. Ακόμη κι αν μας παρακολουθεί κάποιος, δεν θα ήθελε να μπλέξει με τον τουρκικό στρατό».

«Γι' αυτό ήρθα να σου μιλήσω. Η άδειά μας από το τουρκικό ναυτικό μάς επιτρέπει να διατηρούμε την ίδια θέση μόνο για τρεις ώρες το πολύ. Τώρα μόλις επιστρέψαμε στο σημείο που μας ενδιαφέρει. Ο Μακάλιστερ λέει πως έχουμε χρόνο είτε για μια σάρωση με πλευρικό σόναρ είτε για μια κατάδυση. Το σόναρ μάς έδωσε εκείνη τη θαυμάσια εικόνα του βυζαντινού ναυαγίου χθες – φαίνονται ακόμη και μεμονωμένα αγγεία και κυβόλιθοι. Σπουδαίο εύρημα, αλλά ξέραμε ότι δεν ήταν αυτό που αναζητούσαμε πριν ακόμη μπούμε στο νερό σήμερα το πρωί για να το ελέγξουμε. Το βυζαντινό ναυάγιο είναι από τον έβδομο μ.Χ. αιώνα. Εμείς αναζητάμε

κάτι που να είναι σχεδόν δύο χιλιάδες χρόνια πιο παλιό. Ο Μακάλιστερ λέει ότι το σόναρ ίσως μας δώσει κι αυτή τη φορά όλες τις πληροφορίες που χρειαζόμαστε. Ανησυχεί γιατί δυνάμωσε ο αέρας σήμερα το απόγευμα. Αλλά η απόφαση είναι δική σου.

Ο Τζακ τον κοίταξε. «Θα το κάνουμε με τον παλιό τρόπο. Θα δούμε με τα ίδια μας τα μάτια τι υπάρχει εκεί κάτω. Άλλωστε, ό,τι και να δείξει το σόναρ, εγώ θα επιμένω να κάνω κατάδυση. Και με αυτό τον τρόπο δεν θα είμαστε προκατειλημμένοι. Αν νομίζεις ότι ξέρεις τι θα δεις, μερικές φορές το μυαλό προσπαθεί μόνο να το επιβεβαιώσει. Χάνεις ζωτικές ενδείξεις».

«Εννοείς ότι είναι πιο συναρπαστικό, Τζακ, να βουτάς στο άγνωστο. Γεμίζεις αδρεναλίνη. Και τότε ο Τζακ Χάουαρντ σκέφτεται καλύτερα. Κάνει διασυνδέσεις. Ενώνει τα νήματα».

Ο Τζακ χαμογέλασε με ένα καταφατικό νεύμα. «Εντάξει, με ξέρεις πολύ καλά. Όμως αν οι συνθήκες μάς επιτρέπουν μια εικοσάλεπτη σάρωση με το σόναρ στη διάρκεια της ενημέρωσης, θα το κάνουμε κι αυτό. Το πράγμα μπορεί να λειτουργήσει και αντίστροφα. Χάρη στις ενδείξεις σόναρ που πήραμε σήμερα το πρωί, ξέραμε ότι το ναυάγιο ήταν βυζαντινό, κι έτσι όταν κάναμε την κατάδυση μπόρεσα να συγκεντρωθώ αλλού, πέρα από το προφανές. Αλλιώς μπορεί να μην είχα δει εκείνο το σχήμα».

«Αν ήταν σχήμα».

«Εμπιστεύομαι το ένστικτό μου».

Ο Κώστας έδειξε προς την είσοδο των Δαρδανελίων. «Υπάρχουν πολλά υπολείμματα από τον πόλεμο εκεί κάτω, Τζακ. Ήξερα για τη σφαγή στη χερσαία εκστρατεία της Καλλίπολης το 1915, αλλά όχι και για τις θαλάσσιες απώλειες. Ο Μακάλιστερ μου έδειξε το χάρτη ναυαγίων του Βρετανικού

Ναυαρχείου. Οι περιοχές προσέγγισης στα Δαρδανέλια είναι γεμάτες θωρηκτά, αντιτορπιλικά, υποβρύχια, κανονιοφόρους. Βρετανικά, γαλλικά, τουρκικά. Μερικά τα ανέλκυσαν, αλλά υπάρχουν πολλά ακόμη».

«Και άλλα υπολείμματα από τον προηγούμενο πόλεμο», είπε ο Τζακ. «Πριν από τρεις χιλιάδες χρόνια».

«Θα το ήθελες».

«Το ξέρω». Ο Τζακ κοίταξε διαπεραστικά τον Κώστα με μάτια γεμάτα ένταση και μετά το πρόσωπό του φωτίστηκε από ένα χαμόγελο. «Θυμάσαι την πρώτη μας αρχαιολογική ανασκαφή, πριν από δεκαπέντε χρόνια; Εκεί πέρα, στον κάμπο της Τροίας;»

«Θυμάμαι τρεις εβδομάδες να σκάω από τη ζέστη μέσα στη σκόνη και να αναρωτιέμαι τι δουλειά είχα εκεί», απάντησε ο Κώστας. «Ναι, τα θυμάμαι. Σαν να 'ταν χθες. Ήμουν μηχανικός του αμερικανικού ναυτικού στα βαθυσκάφη στη βάση του ΝΑΤΟ στη Σμύρνη. Εσύ ήσουν ένας Εγγλέζος που μόλις είχε βγει από το δικό σας ναυτικό κι ετοιμαζόσουν να κάνεις διδακτορικό στην αρχαιολογία. Ήσουν δύτης. Πάθος με τις καταδύσεις. Εκεί κολλήσαμε. Είπες ότι υπάρχει ένα εντυπωσιακό ναυάγιο που περιμένει να το ανακαλύψουν λίγο πιο κάτω στην ακτή. Αλλά βέβαια δεν μου είπες ότι ήταν στη στεριά».

Ο Τζακ χαμογέλασε. «Όμως τελικά βρήκαμε την αρχαία παραλία της Τροίας και τα υπολείμματα πολεμικών πλοίων και ενός στρατοπέδου. Το πρώτο μεγάλο βήμα μετά την εποχή του Σλήμαν. Και το κάναμε μόνο οι δυο μας, κυνηγώντας ένα όνειρο. Κέντρισε τη φαντασία όλου του κόσμου. Έτσι βρήκαμε τη χρηματοδότηση που χρειαζόμασταν και ιδρύσαμε το Διεθνές Πανεπιστήμιο Ωκεανογραφίας. Έτσι φτάσαμε εδώ που είμαστε τώρα».

Ο Κώστας χαμογέλασε. «Αν δεν ήταν οι δικοί μου άνθρωποι που ανέλαβαν την τεχνολογία και το επιστημονικό μέρος, τα όνειρά σου θα έμεναν όνειρα».

Ο Τζακ κατένευσε. «Ήταν ομαδική προσπάθεια. Το εννοώ αυτό. Και δεν μιλάω μόνο για τους δυο μας τώρα, αλλά για όλη την ομάδα του ΔΠΩ». Κοίταξε πάλι στον ορίζοντα. «Θυμάσαι εκείνο το βράδυ στο τέλος της ανασκαφής, όταν καθίσαμε εκεί, πάνω από το αρχαίο λιμάνι της Τροίας, και ήπιαμε τις μπίρες μας; Σου είπα ότι θα σε αποζημιώσω για όλη εκείνη τη σκόνη και τη ζέστη. Σου είπα ότι μια μέρα θα γυρίσουμε με ένα ερευνητικό πλοίο τελευταίας τεχνολογίας και όλα τα βαθυσκάφη και τις συσκευές που θέλεις, και θα ερευνήσουμε τον πυθμένα εδώ στην περιοχή για πραγματικά ναυάγια. Υποβρύχια ναυάγια».

Ο Κώστας του έσφιξε τον ώμο. «Γι' αυτό είσαι ακόμη σύντροφός μου στις καταδύσεις. Κυνηγάμε εκείνο το όνειρο».

«Εκπληκτικό όνειρο», είπε ο Τζακ.

«Τι σκέφτεσαι;» ρώτησε ο Κώστας.

«Αναρωτιόμουν αν θα μπορούσαμε να το κάνουμε πάλι», είπε ο Τζακ.

«Τι, να μας φάει η ζέστη και η σκόνη; Να μου λείπει».

«Όχι, εννοούσα αν θα μπορούσαμε να κάνουμε αυτό που έκανε ο Σλήμαν. Να κυνηγήσουμε το *πραγματικά* μεγάλο όνειρο. Ήρθε εδώ με τα τεράστια προσωπικά του πλούτη και λίγο-πολύ κατάφερε να κάνει αυτά που ήθελε. Για πρώτη φορά από τότε, βρίσκεται εδώ πάλι μια ομάδα με τόσο μεγάλους πόρους στη διάθεσή της. Δεν μας εμποδίζει η γραφειοκρατία. Δεν έχουμε να λογοδοτήσουμε σε σκεπτικιστές ακαδημαϊκούς. Μπορούμε να θέσουμε τα πολύ μεγάλα ερωτήματα. Να ψάξουμε για τις πολύ μεγάλες απαντήσεις».

«Θέλεις να πεις να βρούμε τον πολύ χρυσό», είπε ο Κώστας χαμογελώντας.

«Τον ανεκτίμητο θησαυρό. Την αλήθεια».

Ο Κώστας έκανε ένα καταφατικό νεύμα με περισπούδαστο ύφος και μετά έριξε μια φιλική γροθιά στον ώμο του Τζακ που περιέστρεψε όλο του το σώμα στο πλάι. «Εντάξει, το δέχομαι αυτό. Για μένα ήσουν πάντα ο Τυχερός Τζακ. Τίποτα δεν έχει αλλάξει». Γύρισε να φύγει. «Θα τα πούμε στο θάλαμο ενημέρωσης σε είκοσι λεπτά;»

Ο Τζακ έπιασε τον ώμο του. «Ευτυχώς που είσαι φίλος μου και όχι εχθρός μου».

«Βλέπεις; Αυτό ακριβώς εννοώ. Εγώ θα σε προσέχω. Στο σχολείο στη Νέα Υόρκη με έλεγαν Αχιλλέα».

«Για ξαναπές το αυτό».

«Αχιλλέα. Ξέρεις. Από τον Τρωικό Πόλεμο. Απ' αυτό το μέρος. Ο φημισμένος Έλληνας ήρωας».

«Ξέρω ποιος ήταν ο Αχιλλέας».

Ο Κώστας σήκωσε πιο ψηλά την πανταλόνα του και τον κοίταξε προκλητικά. Ο Τζακ άπλωσε το χέρι και του έσπρωξε μαλακά προς τα πίσω τα γυαλιά ηλίου που είχαν γλιστρήσει στη μύτη του. Μετά, του ίσιωσε το εξωφρενικό καπέλο. «Ορίστε», του είπε κατευναστικά. «Ο Αχιλλέας».

«Έτσι μπράβο», είπε ο Κώστας, κι έβαλε προσεκτικά το χέρι στον ώμο του Τζακ. «Σε είκοσι λεπτά;»

«Έγινε».

Ο Τζακ κοίταξε τον Κώστα που απομακρυνόταν και μετά γύρισε για να μαζέψει τον ξύλινο στόχο του. Θα περίμενε εδώ στο κατάστρωμα μέχρι να σταθεροποιηθεί το πλοίο. Κοίταξε προς την Καλλίπολη και μετά προς την ακτή της Τροίας και σκέφτηκε τους δύο πολέμους. Είχε επισκεφθεί πριν από μερικές ημέρες τις παραλίες της Καλλίπολης, ένα έρημο, όμορφο μέρος όπου τα διαβρωμένα φαράγγια ήταν ακόμη

γεμάτα από ασπρισμένα κόκαλα και σκουριασμένα υπολείμματα μάχης, όπου ακόμη και σήμερα, μετά από έναν αιώνα, οι ρίζες της ζωής έμοιαζαν ακόμη αβέβαιες. Έτσι πρέπει να ήταν κάποτε και ο κάμπος της Τροίας. Ακόμη και μετά από τρεις χιλιάδες χρόνια, έμοιαζε να τον βαραίνει η θέση του στην ιστορία, λες κι ο ποταμός Σκάμανδρος πότιζε ακόμη τις όχθες του με θλίψη.

Ο Τζακ είχε διαβάσει ημερολόγια και επιστολές νεαρών στρατιωτών από την Καλλίπολη το 1915. Πολλοί ένιωθαν συγκίνηση βλέποντας απέναντι την Τροία, τον κάμπο όπου ο Έκτορας και ο Αχιλλέας πολέμησαν μπροστά στα μυθικά τείχη. Αυτοί οι νέοι δεν είχαν διδαχτεί την αλήθεια του πολέμου, μια αλήθεια που ο Όμηρος σίγουρα γνώριζε, αλλά δεν μπορούσε να την πει, μια αλήθεια που αυτοί οι στρατιώτες την έμαθαν μόνο τις φευγαλέες τελευταίες στιγμές καθώς σηκώνονταν μέσα στα ορύγματα με τις μπαγιονέτες περασμένες στα όπλα για να πολεμήσουν στους σκαμμένους από τις βόμβες γκρεμούς. Ο Τζακ θυμήθηκε τις πρώτες αράδες που είχε μάθει από τον Όμηρο, τους πρώτους στίχους που είχε επιμείνει ο καθηγητής Ντίλεν να απομνημονεύσει πριν απ' όλους τους άλλους, και τους ψιθύρισε τώρα μέσα στον άνεμο:

*Ήρωες πέφτουνε στη γη θανάσιμα πληγωμένοι,
Η όχθη του Σκάμανδρου η πλατιά στο αίμα είναι πνιγμένη.
Χωρίς ανάπαυλα καμιά ώσπου οι σκιές ν' απλώσουν,
Όσπου η νυχτιά ή ο θάνατος όλα να τα σκεπάσουν.
Τώρα ας ματώσει ο πόλεμος κι οι κραταιοί ας πέσουν.*

Ο Τζακ άνοιξε πιο πολύ τα πόδια καθώς η πλήρη του Θαλάσσιου Ιχνηλάτη II γύρισε ανατολικά, προς την Τροία. Τα κύματα ορθώνονταν κάτω από το πλοίο κι ένιωθε σαν να έπλεε στην ίδια τρικυμία που κάποτε έσπρωξε τα ελληνικά